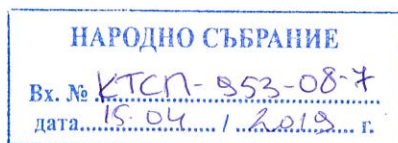

БЪЛГАРСКИ
ХЕЛЗИНКСКИ

Изх. № А-96.../ 11.04.2019 г.

ДО ГОСПОДИН ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКА
ПОЛИТИКА КЪМ НАРОДНОТО
СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА КОМИСИЯТА ПО
ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКА
ПОЛИТИКА КЪМ НАРОДНОТО
СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ОТНОСНО: Становище на Български хелзинкски комитет по законопроект за изменение и допълнение на Закона за социалното подпомагане, № 953-08-9/3.04.2019 Г.,

Уважаеми господин Адемов,
Уважаеми госпожи и господа, членове на Комисията по труда, социалната и демографска политика,

Българският хелзинкски комитет изразява **отрицателно становище по законопроект за изменение и допълнение на Закона за социалното подпомагане, № 953-08-9/3.04.2019 г.**, обединяващ законопроект за изменение и допълнение на Закона за социално подпомагане, № 954-01-13, внесен от Искрен Веселинов и група народни представители на 6 март 2019 г. и законопроект за изменение и допълнение на Закона за социално подпомагане, № 954-01-15, внесен от Цветан Цветанов и група народни представители на 19 март 2019 г.

Законопроектът следва да бъде отхвърлен като противоречащ на основните социални и икономически права на гражданите, както и на забраната за дискриминация. Привидно бореца се с ранното отпадане от образователната система и злоупотребите със социални плащания, по своята същност планираната реформа е **наказателна акция срещу най-бедните и маргинализирани членове на обществото, която цели**

унижаване на тяхното човешко достойнство. Тя предвижда прекратяване на изплащането на месечните социални помощи за крайна бедност на хора, чиито деца не посещават редовно детска градина или училище, поставяйки под въпрос физическото оцеляване на семействата им. В друга част законопроекта предвижда намаляване на месечната социална помощ с до 50% за онези крайно бедни и трайно безработни лица, за които се прецени, че въпреки включването им в специализирани програми, не са успели да изпълнят заложените от социалните служби цели, свързани с „повишаване на грамотността, трудовата квалификация и степента на социализация“.

България има най-високите равнища на бедност и неравенство в Европейския съюз. През 2017 г. под прага на бедност са били 23.4% от населението на страната. Бедността е особено голяма сред най-уязвимите групи – възрастните хора, по-специално жените, хората с увреждания, ромите, семействата с три или повече деца и хората, живеещи в селските райони. Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Според данните на Националния статистически институт за 2017 г., „ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 23.4 до 29.2%, или с 5.8 процентни пункта“.¹

Законопроектът прехвърля отговорността за бедността и социалната изолация от държавата върху самите бедни. Вместо мерки за справяне с бедността, той предвижда финансови санкции за най-бедните, вменияйки им вина за провала на държавните институции да осигурят задоволително жизнено равнище на всички граждани. Според скорошен доклад на Европейската комисия, основните фактори, които допринасят за изключително високите нива на бедност в България са именно неадекватните държавни политики, изразяващи се в ниско качество или липса на интегрирани социални и здравни услуги и жилищно настаняване, ниски размери на социалните разходи, неравномерна наличност на социални услуги на територията на страната, голямо текучество, ограничено обучение и ниски стандарти за квалификацията на социалните работници и други.² В него се подчертава още, че “[о]сновните фактори за непрекъснатата цикличност на неравностойното положение са неравният достъп до здравеопазване, както и невъзможността за включване в образованието в ранна детска възраст и възползване от ефикасни образователни услуги”.³

Законопроектът противоречи на международните стандарти. На 27 март 2019 г. беше публикувано решение на Европейския комитет по социални права по жалба срещу България, с което Комитетът установява, че прекратяването на месечните помощи за деца, които не посещават училище и на онези, които са станали родители, противоречи

¹ Национален статистически институт, *Индикатори за бедност и социално изключване през 2017 година*, стр. 1, достъпен в интернет на: http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/SILC2017_89UE9ZC.pdf.

² Европейска комисия, *Доклад за България за 2019 г., включващ задълбочен преглед относно предотвратяване и коригирането на микроикономическите дисбаланси*, стр. 46-50, достъпен в интернет на: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-bulgaria_bg.pdf.

³ Пак там, стр. 48.

на Европейската социална харта на Съвета на Европа.⁴ С решението си Комитетът намира нарушение на Член 16 от Хартата, гарантиращ правото на семействата на социална, правна и икономическа закрила. Той посочва, че мярката по спиране за срок от една година и евентуалното прекратяване на семейните помощи за деца, поради отсъствие от училище, има наказателен характер и увеличава икономическата и социалната уязвимост на засегнатите деца. По тази причина, Комитетът единодушно приема, че съответната законова мярка не е пропорционална на иначе легитимната цел, която преследва – борба с отпадането от училище. Наред с това, Комитетът намира, че въведените мерки засягат в непропорционално висока степен ромите и поради това е налице и нарушение на забраната за дискриминация. Той категорично отхвърля аргумента на правителството, че българското законодателство не прави никакви разграничения, основани на раса, пол или каквото и да е друго основание за дискриминация, като припомня, че задължението за равно третиране не се изчерпва с формалното прилагане на еднакви мерки спрямо всички, а налага да бъдат надлежно отчитани съответните различия между хората. В светлината на това решение, би могло да се предположи, че предложеното обвързване на месечните социални помощи с редовното посещение на училище би довело до ново, по-сериозно нарушение на Европейската социална харта.

Законопроектът е отявлено популистки. Той погрешно внушава, че разходваните от държавния бюджет средства за месечни социални помощи са значителни и че подпомаганите по този ред лица са „в огромна тежест на данъкоплатците“. В действителност, публичните разходи в областта на месечното социално подпомагане са твърде малки и недостатъчни. Според годишните доклади на Агенцията за социално подпомагане, през последните пет години публичният ресурс, отделян за месечни социални помощи е намалял с 40% – от 54 млн. лв. през 2013 г.⁵ до 32 млн. лв. през 2018 г.⁶ За сравнение, 28 млн. лв. е прогнозираният бюджет за 2019 г. само в бюджетна програма „Военно-патриотично възпитание и военно-почивно дело“ на Министерство на отбраната.⁷ Законопроектът е популистки и поради това, че е мотивиран с недоказани твърдения за масови злоупотреби от страна на ползвателите на социални помощи.

⁴ European Committee of Social Rights, *Equal Rights Trust v. Bulgaria*, Complaint No. 121/2016, Decision published on 27 March 2019, accessible on the Internet on: <http://hudoc.esc.coe.int/eng?i=cc-121-2016-dmerits-en>.

⁵ Агенция за социално подпомагане, *Отчет за дейността на Агенцията за социално подпомагане за 2013 г.*, стр. 3, достъпен в интернет на : <http://www.asp.government.bg/documents/20181/20931/GODISHEN+OTCHET+ASP+-+2013-.pdf/a5768c51-3a2d-4581-8485-abbf96eddf3d>.

⁶ Агенция за социално подпомагане, *Отчет за дейността на Агенцията за социално подпомагане за 2018 г.*, стр. 5, достъпен в интернет на : <http://www.asp.government.bg/documents/20181/115515/GODISHEN+OTCHET+ASP+-+2018+FIN.PDF/b171e9ad-0387-4085-8b18-5e0bbfda278e>.

⁷ Министерство на отбраната, *Проектбюджет за 2019 г. и актуализирана бюджетна прогноза за 2020 г. и 2021 г. в програмен формат*, стр. 19, достъпен в интернет на: https://www.mod.bg/bg/doc/budj_planove_prognozi_otcheti/20181105_Proektbujet_2019_budjprognoza_2020_21.pdf.

Поради изложените по-горе причини смятаме, че законопроектът за изменение и допълнение на Закона за социалното подпомагане противоречи на конституционните разпоредби, гарантиращи достойнството и сигурността на личността, правото на социално подпомагане и правото на децата на специалната закрила от държавата, както и на международното право по правата на човека и на множеството ангажменти на държавата за преодоляване на бедността и насърчаване на социалното включване. В тази връзка Ви призоваваме да отхвърлите така предложения законопроект.

С уважение,

Красимир Кънев
Председател на БХК